

UMCS

5-osios tarptautinės mokslinės konferencijos

**VERTYBĖS LIETUVIŲ IR LENKŲ KALBŲ PASAULĖVAIZDYJE.
TEKSTOLOGIJS KULTŪRINIAI ASPEKTAI.
TEKSTAS–TEKSTEMA–KONTEKSTAS**

2023 m. rugsėjo 7–9 d.
Vilniaus universitetas

TEZĖS / TEZY

5. Międzynarodowej Konferencji Naukowej

**WARTOŚCI W JĘZYKOWYM OBRAZIE ŚWIATA POLAKÓW I LITWINÓW.
KULTUROWE ASPEKTY TEKSTOLOGII.
TEKST–TEKSTEM–KONTEKST**

7–9 września 2023 r.
Uniwersytet Wileński

PARENGĖ / OPACOWAŁY

Kristina Rutkovska, Vilija Ragaišienė

Vilnius
2023

ORGANIZATORIAI / ORGANIZATORZY

Vilniaus universiteto Polonistikos centras,
Marijos Kiuri-Sklodovskos universiteto
Kalbotyros ir literatūrologijos instituto Lenkų kalbos
tekstologijos ir gramatikos katedra

Centrum Polonistyczne Uniwersytetu Wileńskiego,
Katedra Tekstologii i Gramatyki Języka Polskiego
Instytutu Językoznawstwa i Literaturoznawstwa UMCS

Bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos integralios bibliotekų informacinės
sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*.

ISBN 978-609-07-0912-2

<https://doi.org/10.15388/Proceedings.2023.36>

Copyright © 2023 Kristina Rutkovska, Vilija Ragaišienė

Published by [Vilnius University Press](#)

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence](#), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

o losach ojczyzny i o tym pisali. Różnie nazywali tę ziemię i siebie: Rusinami, Litwinami, Białorusinami, Krywiczami, Polskimi Białorusinami itp. Teksty przedstawiają także różne poglądy na Białoruś i pojęcie ojczyzny – profile pojęciowe.

Prof. dr KRISTINA RUTKOVSKA, VU

Jakiego rodzaju tekstem jest paratekst?

Paratekst – termin, zaproponowany w latach osiemdziesiątych XX wieku przez francuskiego teoretyka literatury Gérarda Genette’a (1987), był określany jako niezbędny akompaniament tekstu podstawowego i jednocześnie jako miejsce transakcji autora i wydawcy z czytelnikiem. Charakteryzując paratekst, badacz wymienia wszystkie części składowe dzieła drukowanego: „...książka w swoich przedścionkach (*vestibule*) mieści kartę z imieniem i nazwiskiem autora tekstu oraz tytuł, motto, dedykacje, tytuły rozdziałów i podrozdziałów, przypisy, wstępy i zakończenia, ale także ilustracje, tabele, indeksy i zestawienia, noty wydawnicze na czwartej stronie okładki, informacje wydawców lub cenzorów na skrzydełkach obwoluty”. Ujmuje on paratekst w kilku aspektach: przestrzennym, temporalnym (uwzględnia różne edycje dzieła), substancjalnym, pragmatycznym, funkcjonalnym. Iwona Loewe, badaczka paratektu, zaznacza, że „paratekst w stosunku do dzieła ma status podobny do gościa przy swym gospodarzu albo niewolnika przy swym panu. Pełni więc funkcję pomocniczą, zależną, często drugorzędną”.

Analizując części składowe paratektu w postylli Konstantego Szyrwida „Punkty kazań”, chcielibyśmy się odnieść do tego ostatniego twierdzenia krytycznie i pokazać doniosłą wartość paratektu w utworach parabiblijnych, a analizując paratekst w kazaniach innych autorów, np. Wujka i Daukszy, zastanowić się nad rolą paratektu w utworach wielojęzycznych i przekładowych, przedstawić podstawowe typy tego rodzaju „dodatków” do tekstu. Szczególny rodzaj paratektu jest obecny w konspekcie wykładów biblijnych Szyrwida, spisanych przez jego ucznia Adama Pęskiego. Zakładamy, że jest to po części komentarz naukowy do tłumaczenia Biblii, jego dokładną charakterystykę możemy obecnie przedstawić tylko wstępnie, bowiem prace nad tym rękopiśmiennym zabytkiem dopiero zostały rozpoczęte.